

MEZŐHÉK

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOM

1.	BEVEZETÉS, KÖSZÖNTŐ	3
2.	MEZŐHÉK BEMUTATÁSA	5
3.	ÖRÖKSÉGÜNK	11
4.	TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA	22
5.	A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK	32
	5.1 ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ	32
	5.2 KÖZTERÜLETEK TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓJA	52
6.	JÓ PÉLDÁK: ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK, KERÍTÉSEK, KERTEK, ZÖLDFELÜLETEK	54
7.	JÓ PÉLDÁK: SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, REKLÁMHORDOZÓK, EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK	56

1. BEVEZETÉS, KÖSZÖNTŐ

*„A szülőföld szálai örök összekötők
a tájjal és a földdel, amiből az ember lett,
és amivé lesz, és nem szakadhat el soha”
(Fekete István)*

Az építészet érzéseket kelt az emberekben. Az építész dolga az, hogy ezeket az érzéseket még jobban felerősítse. Amikor építünk gondoljunk arra, hogy az épület az örökkévalóságnak készül.

A kézikönyv bemutatja Mezőhék község természeti környezetét, épített örökségi és természeti értékeit, mindazon elemeket, melyek a településre jellemzőek.

A kiadvánnyal segítséget szeretnénk nyújtani az építetőknek, akik itt szeretnék leélni az életüket, álmaik házáat itt képzelik el. A kézikönyv útmutató a településről, melyben bemutatásra kerül Mezőhék jelenlegi településképe és ezáltal a megépítendő épület helyszíne kibontakozik előttünk és az építészeti ajánlások alapján környezetbeillő épület valósulhat meg. Segítség szeretne lenni a tervezőnek is, aki igyekszik megrendelője elképzelését műszakilag és esztétikailag megvalósítani úgy, hogy környezetbeillő, esztétikus és az építettőnek is tetsző házat tervez. Továbbá segítség a kivitelezőnek, aki az apró részleteket is úgy tudja megépíteni, hogy ügyel a helyes arányokra és messzemenően figyelembe veszi a helyet, ahová megvalósítja az épületet.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelezőnek, de figyelembe véve a leírtakat a település fejlődése tudatos formálódás eredménye lesz. A kézikönyv folyamatosan formálódik a létrejövő újabb és újabb épületek, műtárgyak, természeti környezet folyamatosan alakítja, bővíti tartalmát. A kézikönyvben nem tudjuk feltárni a település teljes egészét, nem tudunk bemutatni minden épületet, de törekszünk a legjellegzetesebb, a település karakterét, arculatát meghatározó példákat bemutatni a teljesség igénye nélkül.

Célunk, hogy a kézikönyvet olvasó, lapozgató reális képet kapjon Mezőhékről és áttanulmányozva a kézikönyvet kibontakozzon előtte a településképi. Ajánljuk mindazok figyelmébe akik építkezni, felújítani, bővíteni szeretnének és azoknak is akik csak álmodoznak, vagy szeretnék jobban megismerni környezetüket, és ajánljuk azoknak is, akik érdeklődnek a település iránt.

2. MEZŐHÉK BEMUTATÁSA

ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP, TELEPÜLÉSKARAKTER

“Mezőhék Jász – Nagykun – Szolnok megye déli részén, a Szolnok – Túri Sík kistáj területén, Békés megye határához viszonylag közel fekszik. Közúton Martfűn keresztül közelíthető meg a megyeszékhely és Kétpó, valamint Tiszaöldvár és Mezőtúr felé is van útkapcsolata. A település a 4627. számú Martfű – Mesterszállás – Öcsöd és a 4628. számú Tiszaöldvár – Mezőtúr összekötő utak találkozási pontjánál alakult ki. A településnek vasútállomása nincs. Legközelebbi vasútállomások: Martfű, Tiszaöldvár, Mezőtúr átlag 10 km-es körzeten belül.

Mezőhék belterületi lakóterületének egésze falusias jellegű, a községháza környékén a beépítés vegyes, a lakó mellett intézményi funkciójú területek is vannak. A község főutcájának a Kossuth Lajos út tekinthető, tényleges településközpont nem alakult ki. Mezőhék község a Mezőtúr városát körbeölelő évszázados tanyavilágból fejlődött ki. Jellegzetesen mezőgazdasági kultúrtáj övezi az ötven éve létrehozott települést.

Mezőhék külterületére jellemzők a tanyavilágból megmaradt főleg utak és vízfolyások mentén látható épületgyűttesek, tanyák csoportjai. (Hékhalmi dűlő, Héken inneni területek- Táncsics major környéke, Mezőtúr felé, stb.) Meghatározó tájképi elemek a kimagasló gazdasági épületek csoportjai is. (volt ÁG – központ, paprikaszárító, Táncsics – major)

Mezőhéki tájat jellemzi még a mérnöki pontosságot és átgondoltságot tükröző, valamint a nagyüzemi termelésnek alávetett területfelosztás: a lineárok szélessége által meghatározott táblák kialakítása és az ezt hangsúlyozó csatornahálózat rendszere is.

A tájképet pozitívan befolyásolják a csatornák és utak mentén telepített védő-erdősávok, fasorok látványa és a természetes vízfolyások meandereinek lágy vonalát követő mélyfekvésű legelők és ligetes facsoportok „bozontos” zöldjei. (pl. horgász-tó környezete, Harangzúgi csatorna mente)

Mezőhék tájhasználatát elsősorban a mezőgazdasági művelésű területek és a vízgazdálkodás alá eső területek jellemzik és a jóminőségű termőtalajok miatt a település határában csekély az erdősült területek nagysága. Különleges tájhasználatú határrészek a temetőkert és az országos védelem alatt álló kunhalmok területe. Intenzív mezőgazdasági területhasználatot a település határában elterülő jó minőségű termőföldeken folytatnak jelenleg is az itt élők. Szántóföldi hasznosítású terület a település külterületének számottevő része. A lösz-szerű üledékekkel fedett hordalékkúp síkságon réti öntéstalajok, és réti csernozjom (talajok találhatók). Itt szántóföldi növénytermesztéssel (gabonafélék: búza, őszi árpa, kukorica, lucerna és egyéb takarmánynövények, repce, tök) foglalkoznak.

Az önmozgó öntözőberendezés (lineár) szélességéhez alakított szántóterületek párhuzamos tábláin öntözéses gazdálkodásnak megfelelő, igényesebb zöldség-növények (borsó, fűszerpaprika) is termesztethetők.

Összefüggő, nagyterjedésű erdő nem található Mezőhék külterületén. Kisebb fiatal és középkorú keménylombú erdőfoltok (elegyes kocsányos tölgyesek) a település közvetlen környezetében láthatók. (Hangács és Hékhalmi dűlő határán)

Telepített fiatal ún. papír-nyáras található a jelenleg a Nagykunsági főcsatornához tartozó vízgazdasági területen a Cserháti, Csorcsáni részeken.

Mezőgazdasági, védelmi célú erdősávok mezőhéki külterület kétpói határában a Hék inneni területeken az utak és csatornapartok mentén található. Ezek elsősorban vegyes erdősávok: fehér akác, szürkenyár fajfajúak.

Természetes növénytársulások sziki lösztölgyesek ligeterdő maradványai a régi vízfolyások, medrek mentén fordulnak elő.

A térség egész területének természetes vízhiányát a Nagykunsági főcsatorna és a hozzá kapcsolódó mesterségesen létesített csatornahálózat enyhíti. A kétpói határ felől, Kengyel települést érintve észak – déli irányú Nagykunsági öntöző főcsatorna szeli ketté a külterület nyugati határrészeit.

A Hármaskörös és a Hortobágy-Berettyó vízrendszeréhez tartozó felszíni vízfolyások részben szabályozottak (Harangzúgi csatorna), másrészt a természetes medermaradványokat feltöltő víz rekreációt szolgáló horgásztó kialakulását, kialakítását tette lehetővé. (Táncsics horgásztó)”

(Forrás: Településrendezési terv, tájrendezési javaslat Kollányiné Földi Hajnalka tájépítész)

A belterületen a községháza és templom, valamint a művelődési ház egymáshoz térben közel helyezkedik el, mintegy központot képezve a belterületen. Mezőhéken a községháza épülete jelentős méretű előkertten keresztül közelíthető meg.

Magasságával a templomtorony emelkedik ki a jellemzően földszintes családiházak környezetéből.

A településsziluett meghatározója Martfű irányából elérve a települést a templom mellett a négylakásos sorház és a templom túloldalán a hidrolóbusz és hírközlőtorony építményei.

A templom körüli intézményekkel vegyes területen túl jellemzően földszintes, földszint és tetőtérbeépítéses épületek alkotnak utcaképet. A belterületi lakótelkek között mezőgazdasági telephely is megtalálható és több telken a gazdálkodók a mezőgazdasági gépeiket tárolják.

Meghatározó képe tömegével és méretével az óvoda épülete.

A település lakóutcai egyenes vonalvezetésűek, oldalhatáron álló beépítéssel, földszintes, vagy földszint és tetőtérbeépítéses épületek alkotnak utcaképet. A településre a nyugodt, csendes környezet, a rendezett utcaképek, a nagyobb telkeken történő gazdálkodás a jellemző.

3. ÖRÖKSÉGÜNK

„Mezőhék mai területén a korábbi évszázadok során jelentős tanyavilág alakult ki anélkül, hogy tulajdonképpeni település létrejött volna. A közösséggé kovácsolódás hosszú időn keresztül az oktatás területén volt csak megfigyelhető. A kiegyezéskori népoktatási törvény ezt egyébként is szorgalmazta.

1874 tavaszán az itteni gazdák társaságba álltak iskola létesítés céljából, amely egy közösen bérelt tanyában még ez évben meg is kezdte működését. 1878-ban a társaság telket vásárolt és arra iskolát épített, amely 1 tanteremből és egyszobás tanítói lakásból állt. Földrajzi helye nyomán Kishékpárti Iskolának nevezték el. 1889-ben a mezőtúri református egyház még egy tantermet épített hozzá, ettől kezdve a fenntartó is az egyház lett 1892-ig, amikor átadta Mezőtúr városának. 1907-ben az iskola állami kezelésbe került, amely újjá építtette és 2 kh földet, valamint szükséges felszerelést biztosított a gyermekek gazdasági ismereteinek oktatására. Ezzel a Kishékpárti Iskola hivatalosan is „mintaiskola,” lett. A későbbiekben még több iskola is létesült a területen. Még az 1890-es évek elején a tanító létrehozta az olvasótársulatot, amely 1908-ban már saját telekkel és épülettel rendelkezett és 38 tagja volt.

A fenti tények az összekovácsolódás csíráját alkothatták ugyan, de önálló közigazgatással rendelkező községet nem hozhattak létre. Ezt saját spontán kifejlődés hiányában a második világháború után kormányzatisítással hívták életre.

Mezőhék egyike a megye legfiatalabb településeinek kialakulása 1949-ben kezdődött, amikor a tiszaföldvári, az öcsödi, és a mezőtúri határrészekből tanyaközpont céljára 9533 kh területet szakítottak ki.

A belügyminiszter 1951-ben elrendelte ennek a tanyaközpontnak önálló községgé való alakítását. Akkor az új településhez Öcsödtől 1947, Tiszaföldvártól 4820, Mezőtúrtól pedig 9078 kat. holdat csatoltak.

A községi tanács 1951. december 30-án alakult meg. Sok vitára adott okot a község elnevezése. Kevés segítséget adott ehhez az, hogy valamennyi határrész nevében előfordult a „hék,” szó. /Az ottani lakosok héknek nevezték a kiszáradt folyómedreket./ Volt ott Pusztahék, Kishék, Nagyhék, Túlahék, Kishékpárt, Nagyhékpárt. Ebből adódóan a település elnevezésére sok javaslat született, nehezen sikerült megegyezni, ezért a belügyminiszter a helyi elképzeléseket figyelmen kívül hagyva 1953. július 17-én kiadott rendeletében a Mezőhék nevet adta a községnek.”

(Forrás: Adatok Szolnok megye történetéből)

A község középmezője mérnöki tervek alapján készült, de még az 1960-as évek elején is sok szétszórta, dűlők szerint települt tanyát lehetett találni. Közülük az 1990-es évek elejére csak mutatóba maradt.

Mezőhéken országos védett művi érték vagy értékvédelmi terület nem található.

A település belterületének legjelentősebb építészeti értéke a templom épülete.

A tűzoltószertár felhasználásával, átépítésével valósult meg a községben a Szent Kereszt katolikus templom, melyet a Szeged – Csanád megyés püspök szentelt fel. A templom az ökoménia szellemében lehetőséget nyújt a község református vallású lakóinak a templomban megtartandó református istentiszteletre is.

A katolikus istentiszteleteket a mesterszállási, a református istentiszteleteket az öcsödi lelkipásztor szokta megtartani.

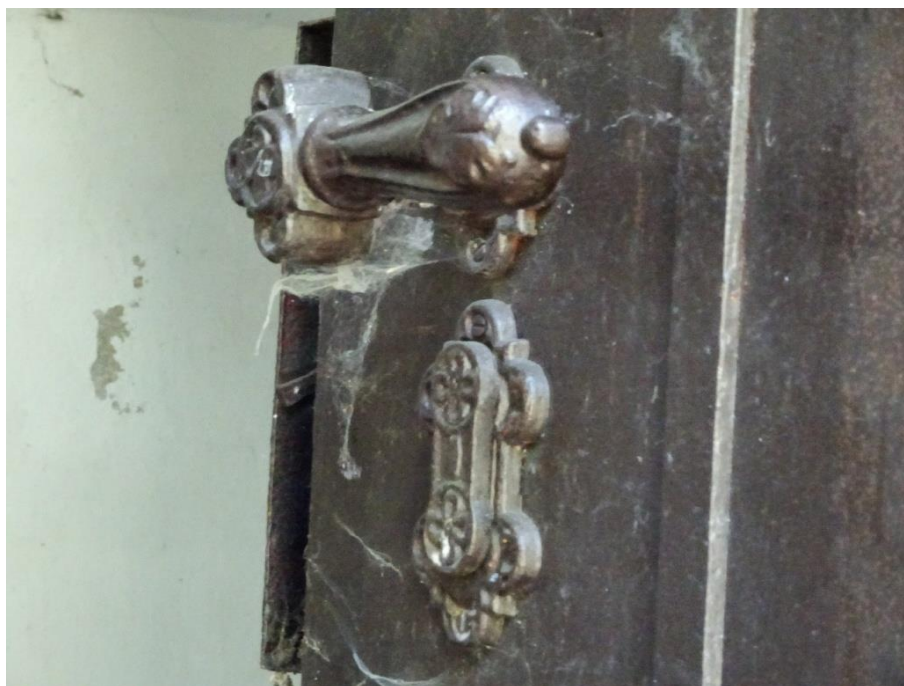

Az épített örökséghez tartozik a külterületen található az 1866-ban épült kápolna, amely akkor a Kövér-féle kastélyhoz tartozott.

A idősebb Kövér János és hitvese báró Prandau Amália tiszteletére emelték.

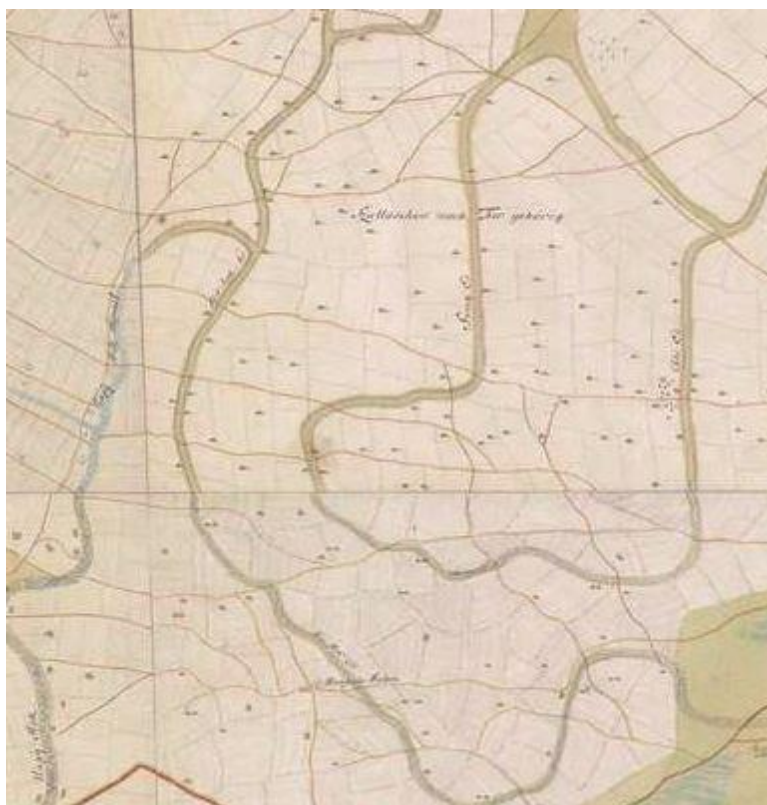

*A külterületen megbújó kápolna sok szép építészeti részlettel rendelkezik.
Míves, szép kilincs nyitja a kápolnát.*

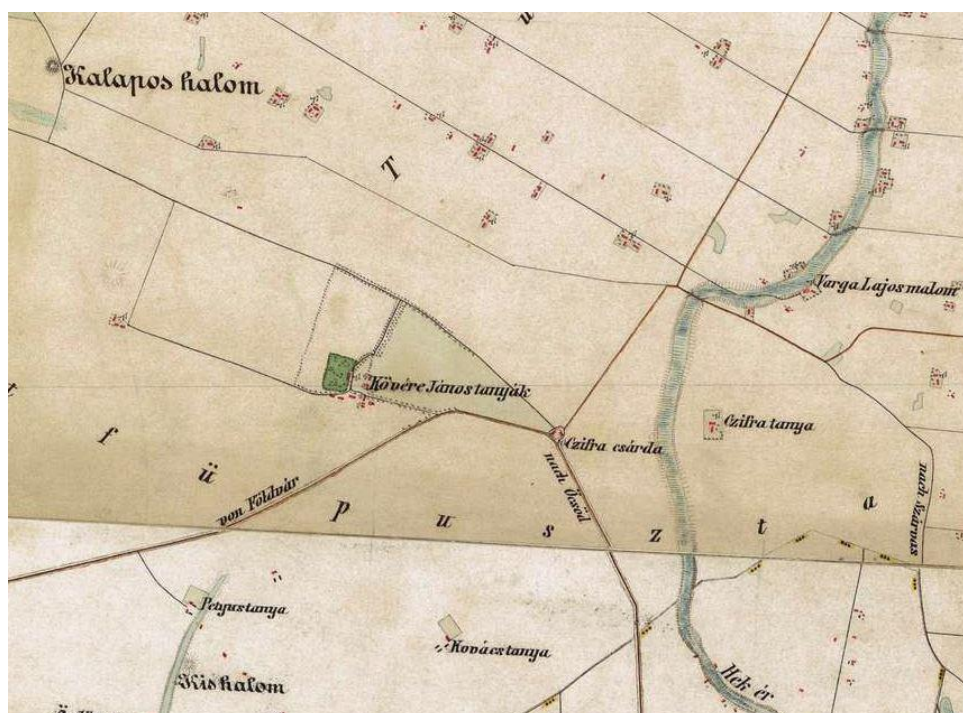

Jellegzetes a család címere, mely a főhomlokzatot díszíti.

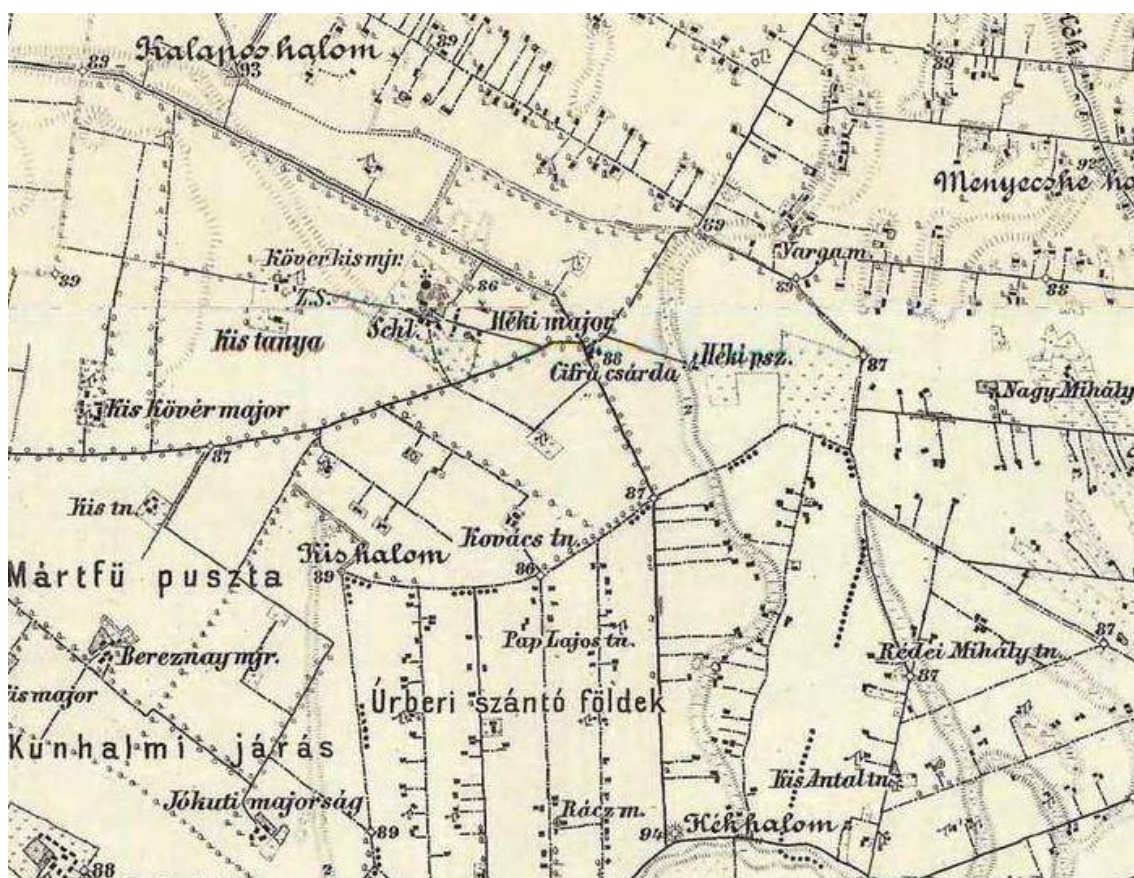

I. Katonai felmérés (1763 - 1787) térképe, melyen Mezőhék önállóan még nem létezik

II. Katonai felmérés (1806 - 1887) térképe, melyen az elszórt tanyavilág vehető ki

III. Katonai felmérés (1869 - 1887) térképe Mezőhék települési területén lévő majorságokról

Az örökségi értékek közé tartoznak azok a múlthoz tartozó emlékek, melyek bár nem több évszázadosak, de mégis a településképhez, az itt élő lakosság identitástudatához kapcsolhatók.

Az egykori major, ma mezőgazdasági szövetkezet központi telephelyén néhány régi gazdasági épület őrzi a közelmúlt emlékét.

A gazdasági épületek egyes megmaradt részletei nagy idők tanúi.

A Táncsics major központi részén a névadóról is megemlékeztek halálának 100. évfordulóján.

TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

“Jelenleg az országos jelentőségű ex lege védelem alatt álló területek Mezőhék határában a kunhalmok területei.

Hangács-halom (058 hrsz.) a hangácsi részen található akáccsokkal, dűlőúttal határolt kunhalom. Feltáratlan halom.

Hék-halom (092 hrsz.) a 4627. sz. főút mentén Öcsöd felé haladva a Mesterszállási leágazásnál található. Az útépítésnél a kunhalom déli oldalát elhordták. Feltáratlan halom. Tájképi értéke elhelyezkedéséből adódóan van.

Tervezett védendő természeti terület a község területén három helyen került kijelölésre.

10230001 számon a kengyeli határral szomszédos területen található gyepek, a 10750001 számú kijelölt a jelenlegi horgásztó és közvetlen környezete, valamint 10750002 számú tölgy elegyes keménylombú erdő és környezete szerepel. “

(Forrás: Településrendezési terv, tájrendezési javaslat Kollányiné Földi Hajnalka tájépítész)

A védendő természeti értékek mellett a térség állatvilága is jelentős, a külterületen fel-felbukkanó erdei állatokon túl a madárvilág is jelentős.

RÉGÉSZET

„Mezőhék Jász–Nagykun–Szolnok megye déli részén, a Tiszától távolabb fekvő, több település közé ékelődött falu. Közigazgatási határa 8982 hektár, átlagos tengerszint feletti magassága 84–85 m. Természetföldrajzi képét a Tiszától való távolsága határozza meg. Élővize – néhány – mára már csatornává alakított erecskén kívül nincsen. A folyóvizek, magas partok hiányából következik, hogy meglehetősen kevés letelepedésre alkalmas helyet találhatunk a viszonylag nagy közigazgatási határú településen. E helyek is természetesen az említett erek, vízfolyások mentén jelölhetők ki.

Módszeres régészeti kutatások Mezőhéken nem folytak, ásatás, leletmentés sem történt, de szegényes adataink ellenére is bizonyosra vehetjük, hogy a megye többi településéhez hasonlóan Mezőhék sem volt a régmúltban lakatlan. Mindössze három nyilvántartott régészeti lelőhely található a település területén, három „kunhalom”, melyek a rézkori gödörsíros kurgánok népének megjelenéséről tanúskodnak.

A község maga 1952-ben alakult, történelmi előzmény nélkül. A dűlőnevek (Hangács, Nyomás–széli, Csorcsány, Egyenes–dűlő stb.) sem utalnak középkori faluhelyre.

1. lelőhely, Héki–halom: Mezőhék délkeleti részén, az öcsödi határnál magasodik a halom. Kurgán, feltehetően rézkori temetkezés. A halom és 30 méteres körzete nem bolygatható.

2. lelőhely, Hangács–halom: Mezőhéktől délkeletre, a Hangács nevű dőlőben található Kurgán, feltehetően rézkori temetkezés. A halom és 30 méteres körzete nem bolygatható.

3. lelőhely, Kalapos–halom: Mezőhék északnyugati határán található, valójában már a martfői határhoz tartozik, csak az idézett irodalom a mezőhéki halmok közé sorolja, azért került bele e hatástanulmányba. A föld tulajdonosáról kapta a nevét. Kurgán, feltehetően rézkori temetkezés. A halom és 30 méteres körzete nem bolygatható.”

(Forrás: Örökségvédelmi hatástanulmány, Dr. Csányi Marietta, kunhalmok: Tóth Albert: Szolnok megye tiszántúli területének kunhalmjai)

4. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA

A belterület nagy része jellemzően lakóterület családiházak lakóingatlanokkal. A település központi részén a lakóépületek mellett intézményi területeket találunk, ahol a település igazgatási, oktatási, egészségügyi, kereskedelmi létesítményei találhatók. A települési méretei miatt térben az intézmények közel helyezkednek el egymáshoz és nem tudunk eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészt lehatárolni, mert az utcákon belül teljesen vegyes a beépítés.

A belterületen a lakó és intézményi területeken túl kisebb családi vállalkozások is megtalálhatók, melyek jellemzően a mezőgazdasághoz kötődnek.

A település zöldterületeihez soroljuk a település sportpályáját valamint a játszóteret.

Mezőhéken jellemzően a beépítésre szánt területek a belterületen találhatók. A beépítésre szánt területek zöme lakóterület. A településen a beépítés intenzitása és jellege alapján falusias lakóterület alakult ki. A beépítésre szánt területen kisebb településközpont terület is kialakult, ahol a lakó és intézményi területek vegyesen találhatók.

A külterületen lévő beépítésre szánt területek az egykori major területek, melyek egy része állattartó telep, jellemzően baromfi állománnyal, másik része pedig a mezőgazdasághoz kapcsolódó szárító, raktározó terület.

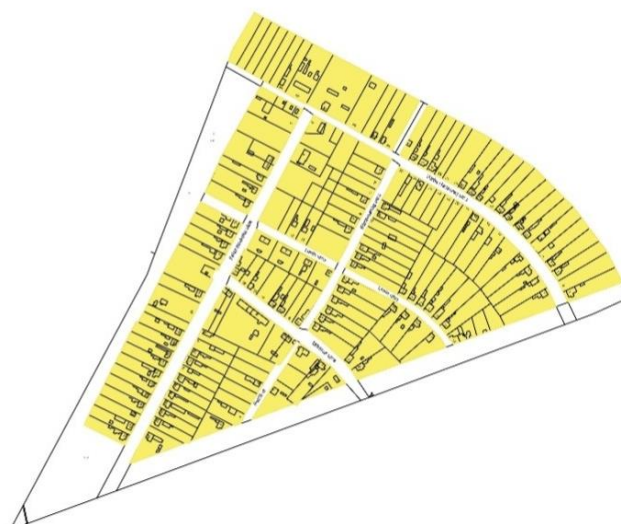
Mezőhék belterülete

Jelmagyarázat

Településrészek

Általános településrész

ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSRÉSZ

Jellemzően a belterületen vegyes a beépítés, egymás mellett megtalálható a régebbi típusú utcára merőleges gerincű, jellemzően beépített tornácos épület, a sáttortetős kockaház és a modernebb épületek is.

Egyes utcarészleteket csak kockaházak jellemeznek.

Jellemzően az 1950-70-es években épült tipikus kockaházak, melyek az utcán beékelődve, vagy egymás mellett csoportosan állnak. Sok esetben a kockaházat oldalirányban bővítették, így az alaprajz tagoltabb lett. A kor jellemző építőanyagainak felhasználásával nagyrészt kalákában épültek, általában 60 cm magas lábazattal, ami a padlóvonalat is jelenti, sötétebb lábazattal és világosabb fallal kivitelezve.

Nyílászárói abban az időben divatos háromszárnyú ablakok, bejárati ajtója halszálka vagy parketta mintás üveges kétszárnyú ajtó.

Mára több házat felújítottak jellemzően az adott korszak általános építőanyagaival, így sok ház ablaka mára műanyag nyílászáró, jellemzően műanyag redőnnyel.

Jellemzően előkerttel épültek ezek a házak, mely a fejlődés egyik jellemzője volt a XX. század közepétől. Ebben az időben már a megnövekedő gépjármű forgalom miatt igyekeztek az épületeket nem az utcavonalra, hanem beljebb építeni, hogy az utcazaj és por ne zavarja az ott lakókat.

A tipikus házak négyzetes alaprajzúak, jellemzően sáttortetősek, a bejáratot több kialakítás is jellemzi, egyes esetekben az utcai homlokzat egy beugratott részéről előtérrrel közelíthető meg a bejárat, míg másik esetben hátulról vagy oldalról juthatunk a belső térbe.

Mezőhéken az egykori állami gazdaság által épített lakások ikerházak voltak, melyek ma már magántulajdonok. Jellemzően utcával párhuzamos gerincű, palafedésű épületek, oldalsó bejáráttal, mely előtérből közelíthető meg.

A modernebb épületek már az 1980-as évek körül épültek, a kor trendje szerint tetőtér beépítéssel, utcára merőleges gerinccel. Szívesen hangsúlyozták az ablakkeretezést, az oromzatot és az erkélyt. Ezek az épületek oldalhatáron állóak, jellemzően utcára kétablakosak.

A kor divatja és a kistelepülések városiasodó törekvése is elérte Mezőhéket, így itt is kialakult egy emeletes négy egységes sorház. A nagyobb előkert a kertvárosias életérzést követné. Ez az egység csupán az utca egy kisebb szakasza a településen, így külön egységbe nem sorolható.

A legújabb családi házak nagy alapterületűek, elterülőek, alacsony tetőhajlásszöggel épültek.

Általánosságban elmondhatjuk, ezen a településrészen a kialakulthoz igazodva oldalhatáronálló beépítést kell alkalmazni, és a szomszédos telkeken lévő lakóházakhoz igazodóan, ha a környezet azt kívánja, merőleges gerincű nyeregtetős, vagy sátoztetős részen sátoztetős, modernebb környezetben pedig modernebb épületet építsünk. A településképi megőrzése érdekében ne építsünk a szomszédos épületeknél magasabb épületet.

Javasoljuk a településrészen a környezet figyelembe vételét, szakemberrel konzultáljunk a telek beépítéséről, megfigyelve a jobbra – balra mellette lévő épületet, és ehhez megválasztva az építendő épületünk előkertjét, épületmagasságát, tetőformáját és hajlásszögét. Törekedjünk arra, hogy újabb típusú épületet ne építsünk, hanemlehetőleg az utcában lévő típusok közül próbáljunk küllemében hasonlót választani.

Mezőhek teljes belterületére jellemző a falusias gazdálkodó életmód, így szinte minden telken gazdasági épületet is találunk. Ezekben az épületekben nemcsak a gépkocsit és egyéb háztartási eszközöket, hanem terményt és munkagépeket is tárolnak. Javasolt a tárolók, a kiegészítő épületrészek főépülettel együtt tervezése, mert így összhangban, esztétikusan megvalósulhat a telek beépítése. Ugyanez igaz a kerítésekre is, melyek a lakóházzal együtt egységet képeznek. Figyeljük meg a településen a kerítések jó példáit és azokhoz hasonló, lehetőleg áttört kerítést építsünk. Az áttört kerítés kertünk átszellőzését biztosítja, valamint a kert szépségeit megmutatja.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET - KÜLTERÜLET

Mezőhéken jellemzően a beépítésre nem szánt területek a külterületi egybefüggő területek. Az Alföldi településekhez hasonlóan, nagy kiterjedésű a külterület.

Mezőhék külterülete alapvetően mezőgazdasági táj. Jellegzetessége a csatornarendszer által felszabdalt területek, a nagy linear öntözéses táblák. Végeláthatatlan művelés alatt álló területek jellemzik.

Jelenleg elsősorban a mezőgazdasági tájhasználat (szántóföldi művelés, állattartás), valamint jelentős a fűszerpaprika termesztés. A mezőgazdasághoz köthető gazdasági tevékenység, kismértékben erdőgazdálkodás, és a vízgazdálkodás alá eső területek jellemzik a település igazgatási területének hasznosítását.

Mezőhék lakossága a táj természeti adottságait kihasználva földművelésből és állattenyésztésből él.

A szántóföldi művelésű határrészeken gabonaféléket (búzát, árpat), takarmány- és ipari hasznosítású növényeket kukoricát, trikálét, lucernát, napraforgót, silókukoricát, stb. termelnek.

Mezőhék hagyományaiban állattartó – földművelő, agrár település.

KÜLTERÜLETI MAJOROK

Mezőhéken több külterületi mezőgazdasági major, állattartó telep található.

A Táncsics majorban mezőgazdasági terménytárolással, raktározással foglalkoznak.

A külterület képét meghatározzák a nagyobb mezőgazdasági telepek, szárítók épületei, építményei.

Mezőhék legnagyobb külterületi mezőgazdasági telephelye a Vital Eggs Kft baromfitelepe.

5. A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

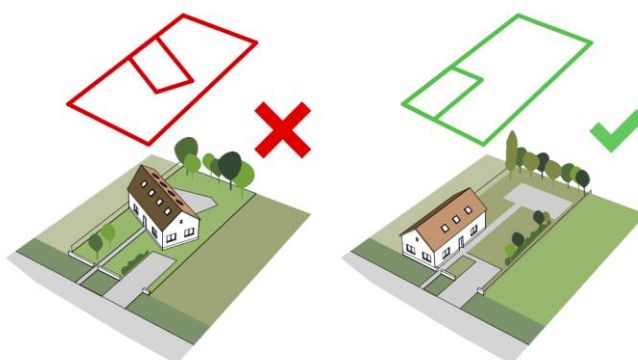
5.1 ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

A kézikönyv fejezete segítség szeretne lenni, megfogalmazva a belterület sokszínűségét, de mégis egységes településképet ajánlást próbál adni arra, hogy hogyan őrizhetjük meg Mezőhék hangulatát, hogyan erősíthetjük a kialakult hagyományokat, hogyan építhetünk modern, de nem hivalkodó épületet.

ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSRÉSZ

TELEPÍTÉS

Az általános településrészen megállapíthatjuk, hogy oldalhatáronálló beépítés alakult ki. Az oldalhatáronálló telepítés kedvez a telekhasználatnak, a lakóépületet természetes növényávval elválasztva a hátsókert gazdálkodásra alkalmassá válik. A kialakult előkertet tartsuk, mert szép kertrendezéssel esztétikus környezetet alakíthatunk és az előkert megtartásával is megmarad a harmónia.

ÉPÜLETMAGASSÁG

Ezen a területén szinte azonos épületmagasságokkal találkozunk, a településrészen a földszintes és földszint + tetőtérbeépítéses és a sorházaknál a földszint + emeletes ház a jellemző.

A meglévő épületek közé, mellé hasonló épületmagasságot javasolunk, mert a túl magas épület megtöri az utcaképet, túl hivalkodó lenne és esetlegesen a szomszéd telek benapozottságát is korlátozná.

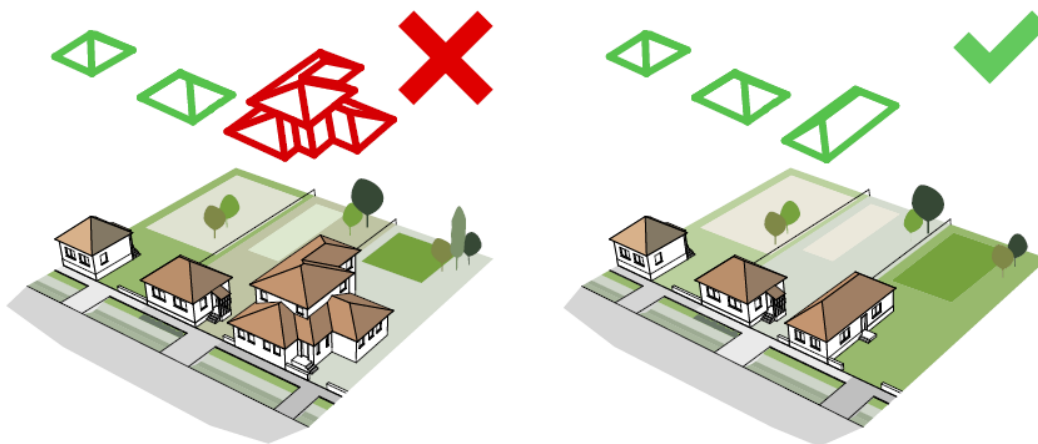
TETŐHAJLÁSSZÖG

Mezőhéken a tetőhajlásszög változó, de lapostető nem alakult ki a községben. Javasoljuk továbbra is megőrizni ezt a településképet, a meglévő épületek közé a meglévőhöz igazodó tetőhajlásszög illik. A magastetős épületek építése nemcsak településképi szempontból, de a hagyományok őrzése miatt is javasolt. A településrészen nem elterjedt a túl alacsony és a túl meredek tetőhajlás. Javasolt ennek a tendenciának megőrzése.

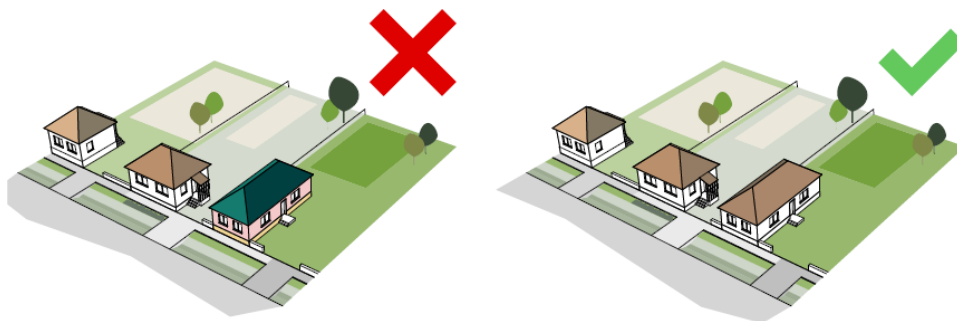
TETŐFORMA

A településrészen a kialakult tetőforma változó, megtalálható a nyeregtető utcára merőleges és párhuzamos gerinccel, valamint a sátoztető. Javasoljuk, hogy a lapostetőt, manzardtetőt, a túl összetett tetőformával együtt ne válasszák.

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNVILÁG

A településrészen jellemzően pasztell színvilágú, de nem egyforma színű épületek épültek. Javasoljuk, hogy nagyon rikító színeket ne alkalmazzanak és kerüljék a fémlemez, vagy zsindely fedést.

KERÍTÉS

Mezőhéken az áttört kerítés a jellemző, amit továbbra is meg kell őrizni. Kerüljük a teljesen zárt kerítés építését, mert nem tudjuk megmutatni házunk és kertünk szépségeit.

Egyes házaknál fémbetétes kerítéssel, míg máshol fabetétes kerítésekkel találkozunk. Jellemző a falazott lábazat és kerítésoszlop. Javasoljuk a kerítésmezőket áttört kivitelben építeni és minden esetben az épület és a kerítés színvilága legyen összehangolt, harmónikus.

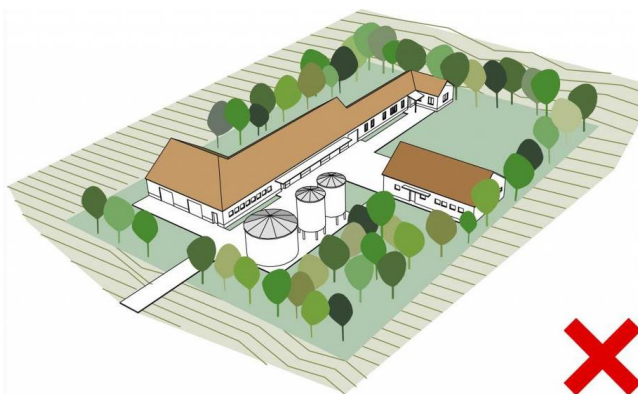
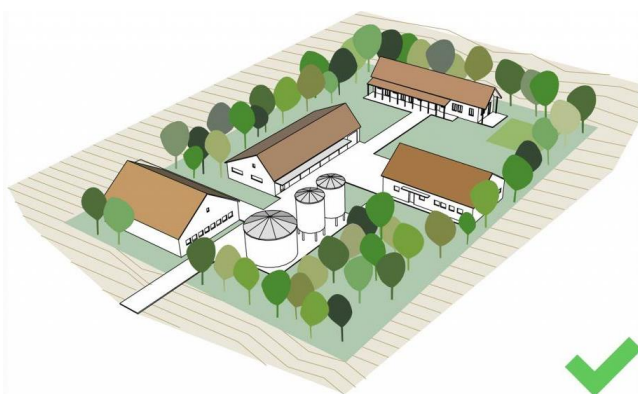
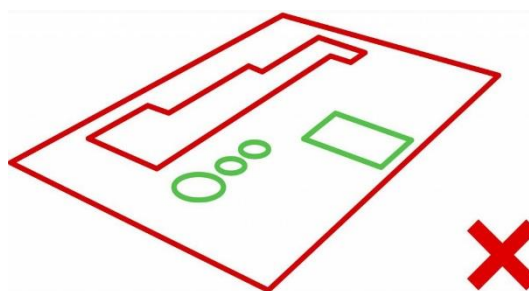
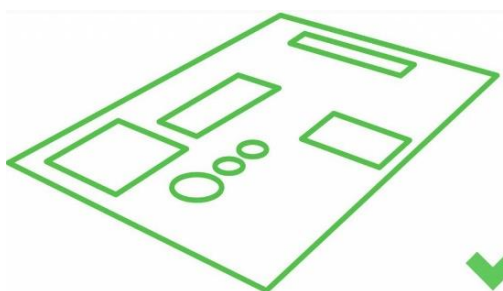
A teljesen zárt kerítés nem elfogadható

Ajánlott áttört kerítés építése, mely
1/3-ad lábazat, 2/3-ad áttört rész

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK, VALAMINT BEÉKELŐDŐ MAJOR ÉS GAZDASÁGI TERÜLETEK

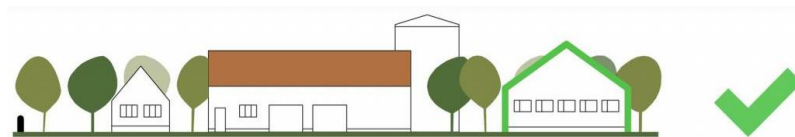
TELEPÍTÉS

Szabadonálló, vagy majorszerűen csoportosított mezőgazdasági építmények elhelyezését javasoljuk illeszkedve a meglévő telepítéshez.

ÉPÜLETMAGASSÁG

Az építmények megengedett legnagyobb magassága a kialakult hagyományoknak megfelelő legyen, mely alól kivételt képeznek a mezőgazdasági üzemi területeken létesülő technológiai építmények. Ezen építmények esetében az épület falazata, tetőzete tükröződő felülettel lehetőleg ne készüljön.

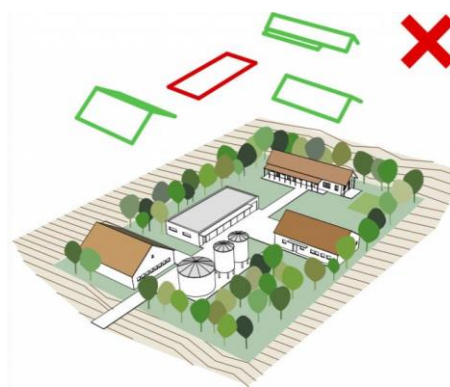
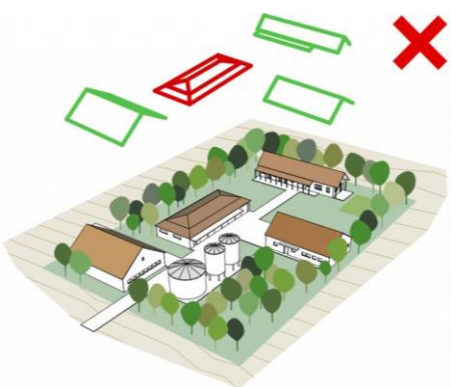
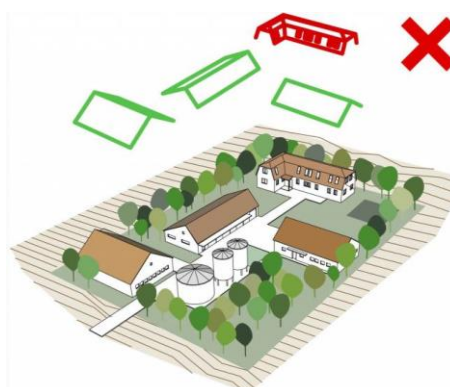
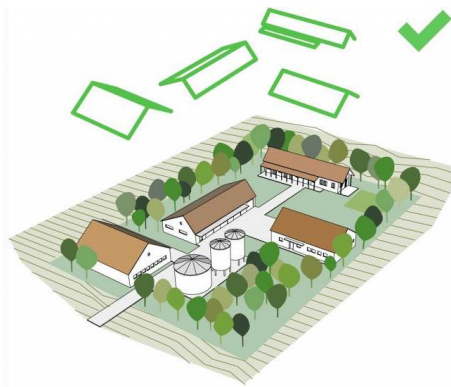
TETŐHAJLÁSSZÖG

Tetőhajlásszög tekintetében nem javasoljuk a lapostető alkalmazását és a meglévő, hagyományosan a tájba illesztett épületek tetőhajlásszögéhez igazodjunk.

TETŐFORMA

Az egyszerű nyeregtetős épületek illeszkednek az alföldi tájba. Az összetett tetőidomot, a manzard tetőt kerüljük, mert tájidegen.

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNVILÁG

Tájképet zavaró építménynek számítanak és nem javasoljuk elhelyezni azokat az építmények, melyek a táj alapvetően hagyományos jellegével szemben erősen modern, ipari mezőgazdasági karaktert hordoznak, a hagyományos tájalkotó elemektől, a tájból erőteljesen elütnek.

A tájtól idegen az élénk színűre festett homlokzatú épület, az élénk színek alkalmazása, a hagyományostól eltérő színű tetőfedő anyagok használata, ezért lehetőleg kerüljük ezeket.

Javasolt az épületek homlokzati képében a fehér, vagy a tájban hagyományosan alkalmazott világos színű homlokzati megjelenés. A héjazat anyaga elsősorban égetett cserép legyen. A héjazat színének válasszuk a cserépszínű, barna vagy szürke színárnyalatot.

ÉPÜLETRÉSZLETEK

TORNÁCOK, ELŐTEREK

Mezőhéken a település történetéből adódóan nem jellemző a népi lakóház, így tornácos épületekkel sem találkozunk.

A kockaházaknál a tornác helyett a lakóelőtér terjedt el, amely átmeneti tér a külső és belső világ között.

Az előterek zsilipet képeznek, és elősegítik a házba történő belépést.

Javasolt a ház bejáratánál, előteret, teraszt vagy tornácot kialakítani, ami mintegy átmenet a kinti térből a benti tér felé. Az épület bejáratánál egy átmeneti zónát képez, így elkerülhetjük a belső tér hirtelen lehűlését télen és ugyanennek jótékony hatása nyáron is érződik, amikor a forróság nem árad be a lakásba.

AJTÓK, ABLAKOK

Elképzелhetetlen a ház ablak nélkül, amely egyszerre jelenti a világosságot, a fényt, a kapcsolatot a külvilággal. A régebbi típusú ablakok osztottak, az ablaktáblái jellemzően nem egybefüggők és belső részen fa anyagú spaletta biztosította a napvédelmet.

A klasszikus háromszárnyú fa ablakok külön nyíló ablakszárnyai beengedik a napfényt, a világosságot.

Az ablakok is átalakulnak, az utóbbi idők utólagos hőszigetelése során a nyílászárókat is kicserélik. A régebbi fa ablakokat felváltja a kétszárnyú ablak műanyag, vagy nívósabb fa kivitelben. Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. A zárt, tömör épülettömeget ezzel nyítjuk meg, ez teremt kapcsolatot a külvilággal.

Javasoljuk a ház tömegéhez és színvilágához megválasztani a nyílászáró színét, és formáját. Az utca homlokzaton érdemes a sötétítés és napvédés módját is jól megválasztani, mert egy-egy spaletta, redőny, zsalugáter a ház díszé lehet.

Az ajtók a külvilág felé nyitják meg a házat, ugyanakkor a magánszférát le is zárják. Sokszor utcai homlokzatokon ajtókkal nem találkozunk, csak a bejárat kapu enged be az udvarra és sok esetben hátulról a kert felé nyílik a bejárat. A kapu egyszerre elválaszt és beenged, szimbolikus jelentésű.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

A település képét nagymértékben befolyásolja a színvilág, az épület külső megjelenése mellett.

A tipikus kockaházaknál jellemzően kőporozást használtak, sok esetben felületi mintával gazdagítva. Jellemzően sárga, drappos színeket használtak, a lábazat pedig más anyagból, más színnel készült.

A modernabb épületeknél is kedvelt szín a sárga, amihez gyakran barna kerítés tartozik. A homlokzaton az ablakokat elütő színű redőnnel emelik ki.

A modernabb épületeknél is kedvelt a sárgás szín használata. A harmonikus megjelenés jó példája, ha kevés színt kombinálnak és a díszítőelemek színei visszaköszönnek a kerítés színezésénél.

RÉSZLETEK

Mezőhéken sok díszített épülettel nem találkozunk, inkább a harmonikus ajtó – fal szín, egy-egy nívósabb ajtó jelenti a részleteket.

Az épületek díszei, értékei a részletek, melyek egy-egy homlokzati stukkót, ablakkeretezést, vagy éppen nyílászáró részletet, tornác oszlopot jelentenek. Ezek nélkül a részletek nélkül az épület egy lenne a sok közül, de ezek az apró díszítések teszik igazán egyedivé a házakat.

A régi épületek szép homlokzati díszei nemcsak az adott épületet díszítik, de a település számára is egyedi hangulatot adnak.

A Kövér - kápolna szép homlokzati részlete a múlt tanúja.

KERÍTÉSEK

A kerítések Mezőhéken többfélék, azonban utcán belül magasságuk közel azonos és áttört kivitelűek. Anyaghasználat szerint találkozunk fémkerítéssel, falazott vagy beton lábazatú fémkerítéssel, de megfigyelhetünk olyan kerítést, ahol a beton lábazatot és oszlopok között fa pallók töltik ki. Kerítésünk lehetőleg áttört, az épülethez illő színvilágú és a szomszédos kerítésekhez alkalmazkodó magasságú legyen.

Beton lábazatos kerítés, ahol a kerítésmezők fém elemekből készültek. Az áttört kerítés vonalában továbbsiklik a tekintet, így bepillantást enged az előkertbe.

Több esetben találkozunk élőszövényel, amikor a kerítés elé van a nyírt sövény ültetve. A ház ezáltal környezetbe simulóbbá válik. A rendezett utcaképhez azonban hozzátartozik a sövény ápolása, nyírása, ezáltal egységes megjelenésű és azonos magasságú lesz.

Egyes esetekben az élőszövény a kerítést pótolja, mintegy természetes elválasztó sávot képez.

A beton lábazatos fém kerítéseket is díszítették, nemcsak a kerítésmező, hanem a kerítés teteje is gazdagon díszített, mely egyszerre elválasztja és láttatni engedi a kertet. A vékony fém pálcák légiesek, funkciójukat betöltik, ugyanakkor szabad tér érzetet keltenek.

A fém kerítések tipikus példája, amely nemcsak Mezőhéken, hanem országszerte igen elterjedt volt a 60-70-es években.

KERTEK

Mezőhéken a házhoz tartozó kertekben kertművelés, a háztáji konyhakert és az állattartás elterjedt. Jellemzően a kertek nagy méretűek, gazdálkodásra alkalmasak. Az előkerteket rendszerint virágoskertként használják és sok esetben az oldalkertet füvesítik és a hátsókeretet használják veteményeskertnek.

Kertünk művelésénél törekedjünk a harmóniára, legyen esztétikus, rendezett a kert kialakítása.

5.2 KÖZTERÜLETEK TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓJA

UTCÁK, TEREK

Mezőhék utcáit járva megfigyelhetjük a jellemző beépítési módot, az épületmagasságokat a homlokzatok sokféleségét. A közterületek tervezésekor is alkalmazkodjunk a meglévő adottságokhoz, jellemző homlokzatmagassághoz, tetőformához. A rendezett utcakép a település díszé. Nagyon fontos a gondozott utcák, terek látványa, mert ettől élhető és szerethető egy település. Gondosan válogassuk ki és ápoljuk az utcákon, tereken lévő növényzetet, mert ez egyúttal az ott lakók környezetük iránti igényességét is jelenti.

Jó ötletekkel, egyedi díszítéssel különös hangulatot varázsolhatunk az utcának. Nemcsak a komfortérzetünk lesz ezáltal jobb, hanem így érezhetjük otthonosnak és igazán magunkénak a települést.

Sokszor a kerítés előtti közterületet ápolják, gondozzák, így az épületük környezetbe illesztése sokkal szebb, egy kulturált esztétikus települési környezet jön létre. A közterületi utcaszépítésnél ügyeljünk arra, hogy az utcában egységes zöldfelület jöjjön létre, lehetőleg a csapadékvíz elvezető árkokat tartsuk karban, hogy funkciójukat el tudják látni és olyan élő vagy egynyári növényeket válasszunk, amelyek a klímát jól bírják, dekoratívak és az utcadíszítés eredményeként mindig legyen virágzó növény a zöldterületen.

6. JÓ PÉLDÁK: ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK, KERÍTÉSEK, KERTEK, ZÖLDFELÜLETEK

ÉPÜLETEK

A jó példák között néhány olyan mezőhéki példát emelünk ki, mely épületek környezetbe illők, visszafogott színvilágukkal nem tűnnek ki, azonban harmonikus megjelenésük, rendezett környezetük, több esetben a településre jellemző anyaghasználatuk és formai megjelenésük példaértékű.

Sok esetben nemcsak az új épületek lehetnek szépek, hanem a több évtizeddel ezelőtt épült akár típus épület is lehet jó példa, ha karban van tartva, rendezett és a környezetével együtt egy kellemes települési környezetet mutat.

7. JÓ PÉLDÁK: SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, REKLÁMHORDOZÓK, EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK

SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

Mezőhéken a sajátos építményfajtákhoz soroljuk a reklámhordozókat, a közterületi hirdetőfelületeket, utcanév táblákat.

A településen kevés a reklám és hirdetőtábla, és nem is kívánatos hivalkodó hirdetőeszközök elhelyezése. A reklámtábla legyen környezetbeillő, lehetőleg természetes anyaghasználatú és szépségével tűnjön ki, ne pedig hivalkodjon.

Az egységes utcanév és intézmény táblák nemcsak dekoratívak, de informatívak is.

Mezőhéken a tájékoztató, idegenforgalmi táblák kialakítása legyen egységes, lehetőleg fából készüljön és a tájékoztatás ne legyen kirívó, csak figyelemfelkeltő. Külterületen világító táblákat ne alkalmazzunk, mert tájidegen és megzavarja a környék állatvilágát.

A közterületi többfunkciós hirdetőtábla nyáron árnyat ad a pihenéshez és egyúttal információs felülete is van.

A külterület védett szakaszain továbbra is kerülni kell a nagy hirdetőtáblák elhelyezését, a kilátás és rálátás megőrzésére kell törekedni.

A külterületen a meglévő természeti értékek megőrzése a vonuló madarak védelme érdekében nem kívánatos villódzó, világító reklámtáblák elhelyezése. Amennyiben tájékoztató tábla, ismertető tábla kerülne elhelyezésre, akkor csak természetes anyagból készülő, környezetbeillő táblát válasszunk.

A műszaki berendezések közül a klíma kültéri egységét amennyiben műszaki lehetőség van rá az épület tetőterében, vagy a hátsó homlokzaton helyezjük el.

Amennyiben lehetséges ne telepítsünk parabola antennát, vagy az épület hátsó, esetleg az oldalsó homlokzatára tegyük. Amennyiben lehetséges oldalsó homlokzaton történő elhelyezésnél ne legyen a homlokzat kirívó része.

Napelem elhelyezése tetősíkra lehetséges, lehetőleg a hátsó oldali, vagy udvari tetőfelületre telepítsük.

Mezőhék településarculatának megőrzése során vegyük figyelembe a meglévő épített és természeti értékeket, azok környezetét, melyek meghatározzák a településképet.

Új épület építése vagy felújítás során javasoljuk a kézikönyv átlapozását és a jellegzetes karakterek megőrzését, az utcakép figyelembevételét és az építészeti ajánlások megfontolását.

Megrendelő:

Mezőhék Község Önkormányzat Képviselő – testülete

Készítette:

Kiszelovics és Társa Településtervező Kft.
Kiszelovics Ildikó településmérnök, városépítési, városgazdasági szakmérnök
Kiszelovics Attila

Főépítész:

Kiszelovics Ildikó

Felhasznált irodalom:

- Mezőhék Község honlapja
- Adatok Szolnok Megye Történetéből (Szolnok Megyei Levéltár kiadványa)
- Hatályos településrendezési terv vizsgálati és alátámasztó munkarésze
 - Helyi értékvédelmi vizsgálat

A fényképfelvételek:

2017. április - június hónapban készültek

Készült:

2017. július - november hó